

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАГІСТРАНТІВ

WAYS OF USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN FORMATION OF CREATIVE SELF-REALIZATION OF MASTERS

У статті висвітлюється проблема використання сучасних технологій формування творчої самореалізації магістранта музичного мистецтва під час диригентсько-хорового навчання. Наголошено на необхідності пошуку нових способів удосконалення фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва, умов реалізації індивідуальних освітніх траєкторій, що дають змогу кожному магістрантові розвивати творчу індивідуальність. Стратегія розвитку повинна враховувати специфіку професійної діяльності й результати освітньої програми магістрантів. Розкриваються головні завдання диригентсько-хорового розвитку студентів. Ця практика передбачає спільні дії «вкладач-магістрант» через виявлення, постановку та вирішення завдань професійного розвитку. Магістрант музичного мистецтва розуміється як головна дійова фігура процесу його фахового розвитку. Виявлені найважливіші якості магістра музичного мистецтва, що сприяють успішному диригентсько-хоровому навчанню. Розглянуто сутність поняття «технології», розуміння значення педагогічних технологій у формуванні творчої самореалізації студентів. Визначено структуру формування творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва, яка складається з компонентів: пізнавально-мотиваційного, гностично-цільового, комунікативно-конструктивного, технічно-проектного, творчо-орієнтованого. Окрім таких традиційних форм навчальної діяльності магістрантів музичного мистецтва, як індивідуальна, групова, фронтальна, колективна, у педагогічній практиці використовуються також мішані форми організації фахового навчання: кооперативно-групова та диференційовано-групова. Підкреслюється важливість застосування в цьому процесі нових інноваційних методів навчання магістрантів музичного мистецтва, проблемних методів навчання, евристичних методів, методів колективного музикування, ділових ігор, методу проектів, мозкового штурму.

Ключові слова: технології формування творчої самореалізації, магістрант музичного мистецтва.

The article deals with the problem of the use of modern technologies for the formation of creative self-realization of the master of music art during conducting-choral training. The necessity of finding new ways of improving the professional training of masters of music art, the conditions for the implementation of individual educational trajectories that allow for each master student to develop creative individuality. Development strategy should take into account the specifics of professional activity and the results of the educational program of graduate students. The main tasks of conducting-choral development of students are revealed. This practice involves joint actions of "teacher-masters" through the identification, formulation and solution of professional development tasks. Master of music art is understood as the main protagonist in the results of his professional development. Discovered the most important qualities of the master of music, which contribute to successful conducting-choral learning. The essence of the concept of "technology" is considered, and the understanding of the importance of pedagogical technologies in the formation of creative self-realization of students is considered. The structure of formation of creative self-realization of master students of musical art, which consists of four components: cognitive-motivational, gnostic-purposeful, communicative-constructive, technical-project, creative-oriented. In addition to such traditional forms of educational activities of undergraduates of musical art as individual, group, frontal, collective, pedagogical practice also uses mixed forms of organization of professional studies: cooperatively grouped and differentiated group. It is considered the importance of applying in this process new innovative methods of training masters of musical art, problem learning methods, heuristic methods, methods of collective music, business games, project method, brainstorming method.

Key words: technologies of formation of creative self-realization, master of music art.

УДК 378.147:[37.011.3-051:78]
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-13-1-5>

Вей Лімін,

канд. пед. наук,
доцент кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним із напрямів вирішення стратегічних завдань реформування вищої освіти України є вдосконалення процесу фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва. У руслі нової освітньої стратегії одним із важливих визнається завдання щодо створення умов для творчої самореалізації особистості. Це зумовлено тією обставиною, що сучасна молодь прагне здобути у ВНЗ таку освіту, завдяки якій стати конкурентоспроможним фахівцем, здатним до самовиявлення в музично-педагогічній діяльності. У свою чергу, майстерність учителя музичного мистецтва як синтез фахових знань і вмій проявляється через музичну твор-

чість і втілюється в ній. Формування творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва – один зі шляхів удосконалення їхньої підготовки як висококваліфікованих фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження становлять розроблені концепції самореалізації особистості К. Хорні, Г. Олпорта, концепції самоактуалізації особистості А. Маслоу, теорії «Я» К. Роджерса, самореалізації особистості як мотиву життєдіяльності М. Гінзбурга, С. Рубінштейна тощо. Важливим моментом у роботах Л. Анциферової, Л. Божович, В. Давидова, О. Леонтьєва, Г. Костюк, О. Ткаченко та інших дослідників постає розуміння

особистості з її творчою продуктивною діяльністю. До уваги взято дослідження щодо розвитку професійної індивідуальності вчителя, педагогічної творчості таких дослідників, як Ш. Амонашвілі, І. Бех, О. Бодальов, Є. Бондаревська, Б. Гершунський, І. Зязюн, О. Пехота, С. Сисоєва, В. Сластьонін та інші. Розглядаючи питання щодо творчої самореалізації майбутніх учителів мистецьких дисциплін, дослідники: Л. Масол, О. Музальова, О. Олексюк, Г. Падалка, В. Ражніков, О. Рудницька, О. Теплова, Г. Хусаїнова, О. Щолокова та інші – спрямували свої зусилля на пошук шляхів активізації студентів у навчанні, розроблення організаційно-методичних засобів, які б сприяли реалізації творчих можливостей студентів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У роботі розглядається процес формування творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в диригентсько-хоровому навчанні засобами сучасних технологій.

Метою статті є визначення шляхів використання сучасних технологій формування творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в диригентсько-хоровому навчанні.

Виклад основного матеріалу. Визнання магістранта музичного мистецтва головною дійовою фігурою процесу його фахового розвитку, спрямування його до самореалізації потребують розроблення педагогічних технологій, що сприятимуть не лише накопиченню фахових знань і вмінь, а й постійному збагаченню творчим досвідом формування механізму самоорганізації кожного магістранта. Розгляд питання щодо використання сучасних технологій у фаховій підготовці магістрантів музичного мистецтва передбачає аналіз поняття «технологія», що в буквальному перекладі виступає як наука про майстерність: «logos» (грец.) – поняття, навчання; «techne» (грец.) – мистецтво, майстерність. У словнику В. Даля поняття «технологія» тлумачиться як наука техніки щодо мистецтва, знань, умінь особистості, що застосовує певні прийоми роботи [1].

Спираючись на це, сучасні дослідники стверджують, що рівень професіоналізму вчителя музичного мистецтва залежить від рівня знання педагогічних технологій. Останнє М. Гриньова розуміє як «науково обґрунтовану системну модель діяльності вчителя, яка містить опис алгоритму його дій з розв'язання певної навчально-виховної проблеми» [4, с. 16].

Використання сучасних педагогічних технологій у процесі диригентсько-хорового навчання магістрантів музичного мистецтва уможливило залучення їхніх можливих резервів для забезпечення умов творчої самореалізації. Це включає застосування нових інноваційних методів навчання магістрантів музичного мистецтва, які забезпечують набуття ними вмінь творчо саморе-

алізовуватися в диригентсько-хоровому навчанні, сприяють розвитку їхніх індивідуальних музично-творчих здібностей. Це передбачає використання проблемних методів навчання, евристичних методів, методів колективного музикування, ділових ігор, методу проектів, мозкового штурму, що сприятиме активізації творчих умінь магістрантів музичного мистецтва, їхнього дивергентного мислення під час навчальної роботи над музичним твором. Формуванню творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва сприяє також упровадження відкритих методів навчання, що передбачають дискусії, оригінальні експерименти, творчі проекти тощо. Магістри музичного мистецтва мають усвідомлювати те, що творча атмосфера на уроках музичного мистецтва певною мірою забезпечується інструктивним стилем спілкування вчителя музичного мистецтва з учнями. У цьому процесі вчитель музичного мистецтва має здійснювати демонстрацію художнього виконання музичного твору, залучати учнів до творчого самовиявлення під час вокально-хорової роботи з використанням навчальної наочності, евристичних запитань і завдань. Особливістю евристичних завдань є відсутність у них указівок на ті структурні елементи знань, якими школярі можуть скористатися під час навчальної роботи на уроках музичного мистецтва.

Розглядаючи обрану нами проблему, ми спиралися на думку Н. Сегеди, яка, розглядаючи сутність самореалізації особистості з позиції творчості, зазначає, що вона концентрується в її професійній індивідуальності та визначається як усвідомлена, цілеспрямована об'єктивна індивідуального потенціалу, що може розвиватися у співтворчості з іншими учасниками навчального процесу [6].

Розглядаючи творчу самореалізацію студентів під час фахового навчання у вищому навчальному закладі, Н. Гречаник розуміє це як процес постійного духовно-творчого збагачення студентів у результаті індивідуально-творчого самовираження в навчальній діяльності. Це передбачає вироблення вмотивованої потреби студентів у здійсненні майбутньої музично-педагогічної діяльності, актуалізацію набутого досвіду та відчуття позитивного [2].

Спонування студентів до цілеспрямованого самовиявлення в диригентсько-хоровому навчанні, до розвитку музично-творчих здібностей потребує використання тих навчальних форм, які сприятимуть збагаченню та розвитку творчого потенціалу магістрантів. Під час диригентсько-хорового навчання використовується індивідуальна форма діяльності студентів на заняттях, що як спосіб організації роботи включає в себе обов'язкове використання диференційованих завдань, спрямованих на підвищення індивідуального рівня роз-

виту студента [3]. Поряд із цим використовується фронтальна форма навчання магістрантів музичного мистецтва, коли перед усіма студентами поставлена навчальна мета й навчальні завдання, що містять необхідний обов'язковий навчальний матеріал. Ці завдання за змістом однакові для всіх студентів. До того ж залучення студентів до колективної музичної діяльності передбачає використання колективної форми діяльності студентів, коли перед усіма студентами водночас поставлена спільна мета щодо художнього висловлення музичного твору. Студенти разом опрацьовують музичні твори, однак у цьому процесі вони мають самостійно використовувати вокальні прийоми, налагоджувати ансамблеве звучання в хороших партіях, використовувати засоби художнього висловлення змісту музичного твору. Активно в диригентсько-хоровому навчанні застосовується групова форма навчання, що сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, орієнтує їх на прояв більшої самостійності в пізнавальній діяльності. Викладач ділить студентів на групи, надає кожній групі додаткову допомогу, яка включає складання плану самостійної роботи групи щодо виконання поставленого навчального завдання, вказівку на спосіб розв'язання, розподіл функцій учасників групи тощо.

Зазначимо, що, окрім традиційних, у диригентсько-хоровому навчанні магістрів музичного мистецтва використовують мішані форми організації навчання. Залучаючи студентів до розроблення навчальної наочності для використання у вокально-хоровій роботі з учнями загальноосвітньої школи, до опрацювання даних, вилучених із міжнародної мережі Інтернет, навчальної роботи з електронними музичними інструментами тощо, викладач використовує кооперативну-групову навчальну діяльність як форму організації навчання для невеликої кількості студентів. Ураховуючи різний рівень індивідуального розвитку студентів, викладачі під час диригентсько-хорового навчання використовують диференційовану-групову форму, що передбачає розроблення й упровадження диференційованих завдань. Зміст і структура практичних занять повинні спонукати студентів творчо осмислювати теорію, звертатися за додатковою інформацією до підручників, навчально-методичних посібників, Інтернет-джерел, фахових періодичних видань, саме тому в педагогічній практиці використовується індивідуально-групову форму навчання магістрів музичного мистецтва. Ця форма передбачає розподіл студентів на малі групи та розподіл навчальної роботи між членами групи. Використання цієї форми навчання сприяє творчому самовиявленню кожного магістра, набуттю комунікативних умінь, поповненню знань завдяки активній взаємодії в групі [5].

У середовищі взаємодії магістрантів музичного мистецтва з іншими суб'єктами навчального процесу сьогодні створюються умови безперервного інтелектуального саморозвитку. Дослідники доводять, що потенціал магістрантів музичного мистецтва немає меж, треба тільки допомогти їм розкрити в собі джерела музичної творчості. Організація диригентсько-хорового навчання передбачає спонукання студентів до дослідницького вивчення навчальної проблеми для виявлення ними вмінь зіставляти, порівнювати, шукати і знаходити способи вирішення означеної навчальної проблеми. Для підготовки магістрантів музичного мистецтва до здійснення в подальшій музично-педагогічній діяльності з учнями загальноосвітньої школи необхідно під час диригентсько-хорового навчання у вищому навчальному закладі спрямувати їх до оволодіння моделлю продуктивного пізнання. Для цього викладачі залучають студентів до розширення шкільного репертуару через активне слухання художнього виконання пісень дитячими вокально-хоровими колективами, аналізу хорової літератури, призначеної для виконання учнями шкільного віку, а також аналізу нових дидактико-методичних засобів, які спрямовані на загальномузичний розвиток учнів шкільного віку.

На основі аналізу ми виділили такі основні компоненти творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва, які в подальшому планується формувати за допомогою розробленої методики формування творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва під час диригентсько-хорового навчання: пізнавально-мотиваційний, гностично-цільовий, комунікативно-конструктивний, технічно-проектний, творчо-орієнтований.

Поряд із цим нами визначено найважливіші якості магістра музичного мистецтва, що сприяють успішному диригентсько-хоровому навчанню: цілеспрямованість у набутті фахових компетенцій, мобільність, самоорганізацію під час самостійної роботи над музичним твором, здатність до нестандартного рішення; кмітливість у самостійному опрацюванні даних, виявлення пошуково-проблемного стилю мислення; вироблення власного підходу до вирішення проблемних ситуацій; оригінальність у трактовці музичного твору; розвинену уяву й творчу фантазію; сміливість у висловленні своєї думки; готовність до концертного виступу; винахідливість у вирішенні евристичних навчальних завдань.

Висновки. Підготовленість магістрантів музичного мистецтва має виражатися в глибокому розумінні й осмисленні загальнолюдських і мистецьких цінностей, умінні самостійно опрацьовувати дані з використанням можливостей сучасної інформаційної техніки, застосовувати набуті фахові знання під час творчої навчальної діяльності над музичним твором. Використання сучасних технологій

у формуванні творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва передбачає врахування розроблених концептуальних основ щодо творчої самореалізації особистості у фаховому навчанні, а також застосування певних засобів, методів, форм організації диригентсько-хорового навчання. Використання наявних форм організації навчального процесу дає змогу надавати якісні освітні послуги.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Даль В.И. Толковый словарь великорусского языка: в 4 т. Москва: Русск. яз., 1980. Т. 3. С. 404–406.
2. Гречаник Н.І. Методична підготовка студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації

в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ: Б. в., 2012. 20 с.

3. Кушнір М., Липова Л., Ревенський С. Технології індивідуального навчання. *Рідна школа*. 2001. № 8. С. 16–19.

4. Педагогічні технології: теорія і практика: навчальний посібник / ред. проф. М.В. Гриньової; Полт. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. Полтава: АСМІ, 2004. 180 с.

5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.

6. Сегеда Н.І. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2002. 24 с.